

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-36>

УДК 338.48

ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

DIGITAL INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF TOURISM IN UKRAINE

Лисюк Тетяна Василівнакандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1629-9652>**Ройко Лариса Леонідівна**кандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7318-0925>**Білецький Юрій Валентинович**кандидат біологічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0477-4196>**Lysiuk Tetiana, Royko Larysa, Biletsky Yuri**

Lesya Ukrainka Volyn National University

У статті розглянуто стан інноваційного розвитку туристичної галузі України, яка функціонує в складних умовах через обмеженість фінансових ресурсів та економічні труднощі спричинені війною. Проаналізовано інноваційні технології в контексті їх упровадження в туризм. У нерозривному зв'язку з соціокультурною функцією інноваційного простору описано процес діджиталізації туристичної діяльності та її роль в туризмі з точки зору залучення туристів. Встановлено, що процес модернізації туризму сприяє появі нових форм і методів обслуговування туристів. З'ясовано, що в умовах інноваційного розвитку, окрім традиційних форм, з'явилися сучасні способи взаємодії туристичних атракцій із суспільством у вигляді 3D-технологій, серед яких креативні відео-шоу, панорамні проєкції, віртуальна реальність, анімація. У статті досліджується медіа-інтерес післявоєнної України, який може бути трансформований у туристичний бренд.

Ключові слова: інновації, туризм, війна, туристична галузь, напрямки туристичних інновацій.

The purpose of the article is to analyse the main innovative digital technologies in the tourism sector of Ukraine. The study of innovations in the tourism industry of Ukraine is an extremely important area for improving and expanding tourist customer service services at the present stage and after our Victory. In the process of writing the article, the methods of observation, theoretical research, comparison, generalisation, and forecasting were used. Various methods of analysis have made it possible to identify the main relationships and predict the further development of tourism in Ukraine. The article examines the state of innovative development of tourism in Ukraine, which operates in difficult conditions caused by both the difficult economic situation due to limited funding and the war. The article analyses innovative technologies in the context of their implementation in the tourism industry. In an inseparable connection with the socio-cultural function of the innovation space, the process of digitalisation of tourism activities and its role in the tourism industry through the prism of attracting tourists are described. The modernisation processes in the tourism industry, which contribute to the emergence of new forms, are substantiated: "tourism without borders", "tourism of ideas", etc. It has been found that in the context of innovative development, in addition to traditional forms, modern ways of interaction between tourist locations and society in the format of 3D technologies with creative video shows, panoramic projections, virtual realities, animatronics appear. The media interest in Ukraine, which can be converted into a tourist brand after the war, is studied. Due to the severe destruction of infrastructure, housing, and businesses during the war, it is difficult to make long-term forecasts – many factors remain unknown. It is predicted that after our victory, inbound tourism will recover sooner, and there are prerequisites for this, but there is a need for high-quality marketing campaigns to encourage foreigners to visit our country. As for outbound tourism, the main factor here is the speed of economic recovery and the rebuilding of airports. In any case, tourism will con-

tinue to develop, as people's desire to travel remains even in the most difficult circumstances. Today, Ukraine has become a symbol of resilience and defiance of Russian aggression, an example of courage and strength of spirit in defending its freedom and independence. Millions of people around the world know about Ukraine and support Ukrainians. Many have developed an interest in our history, traditions and values. So after our Victory, when the airports open, we can expect a large flow of tourists. Even today, there are already individual tourists travelling to Ukraine by rail and road. That is why we need to modernise the tourism industry and develop new services as soon as possible to ensure the growth and sustainable development of the tourism industry.

Keywords: innovation, tourism, war, tourism industry, areas of tourism innovation.

Постановка проблеми. Після початку повномасштабного вторгнення українці майже повністю забули про подорожі. Замість того, щоб подорожувати, вони були змушені покинути країну. Проте туризм в українській економіці мусить виживати, і є усі шанси стверджувати, що наша країна стане популярною туристичною дестинацією після завершення бойових дій. Ще до 24 лютого війна мала вплив на туристичну галузь, яка тільки почала відновлюватися після двох років протиепідемічних обмежень. Першою ознакою цього стала відмова західних авіакомпаній літати в Україну та заборона авіаційним страховим компаніям здійснювати польоти в українському небі.

Здавалося, що це мало б призвести до повної зупинки туристичної індустрії, але для фахівців туристичної галузі змінився фокус уваги, оскільки їм довелося вирішувати нагальні питання допомоги тисячам туристів, які застрягли за кордоном, та ініціювати процедури всередині країни для забезпечення безпеки евакуйованих із зони бойових дій. Багато працівників галузі також були змушені покинути свої домівки.

Після того, як люди змогли досягти відносної безпеки, постало питання, як відновити роботу. Всім зрозуміло, що війна – це нова реальність, але й за таких умов економіка повинна працювати. У сьогоднішніх реаліях туризм можна відновити лише за умов впровадження інноваційних технологій. Для того, щоб працювати на повну потужність, українські туристичні агенції шукають інноваційні шляхи розвитку та поступово відкривають можливості на європейському ринку та в інших країнах. Тому ключовим питанням для української туристичної галузі є те, які інноваційні методи антикризового управління можуть бути використані для реанімування галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних аспектів інноваційного розвитку туристичних підприємств займаються такі вчені: Баженова С., Пологовська Ю., Бикова М. [1], Дворська І. [2], Кириченко С. [3], Корчевська Л. [4], Носирев О.,

Деділова Т., Токар І. [5], Роїк О., Недзвецька О. [6], Чорний О. [7] і ін.

Проте, подальшого дослідження потребують питання застосування інноваційних цифрових технологій у діяльності туристичних підприємств України.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати цифрові інноваційні технології у туристичній сфері України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українці розвивають туристичний бізнес у Молдові, Естонії, Латвії, Литві, Польщі та інших країнах внаслідок війни в Росії, яка зруйнувала українську інфраструктуру, економіку та навколишнє середовище. Ведення бізнесу в ЄС – не найшвидший процес, і для відкриття туристичної компанії потрібно більше року підготовки. Проте, український туризм має повернутися і розвиватися в Україні. Наразі у засобах масової інформації є багато оптимістичних прогнозів щодо туризму після Перемоги у війні [2].

Передумови для досягнення цієї мети вже є: ми маємо низку неповторних туристичних об'єктів, і зараз весь світ зацікавлений у туристичних програмах до місць бойової слави Збройних Сил України.

Водночас потрібно розуміти, що все залежатиме від того, наскільки швидко буде відновлена інфраструктура та загальний рівень життя в країні. Це вплине як на в'їзний, так і на виїзний туризм. Жахлива війна, яка зараз відбувається в Україні, не має паралелей у сучасній європейській історії, тому неможливо провести правильні аналогії чи оцінити можливий вплив на туризм.

Інновації та розробка нових продуктів або надання нових послуг є важливими факторами конкурентоспроможності сучасного туристичного бізнесу. Велика кількість досліджень підкреслює брак інновацій в українській туристичній галузі порівняно з іншими секторами економіки, де технології та інновації є широко розповсюдженими [1]. У туристичній галузі застосування інновацій є складним процесом. У туризмі інновації вимагають нових структур планування, управління та

організації, а також колективних інтересів, спрямованих на туристичний розвиток.

Сучасна туристична індустрія має переїсти-тися на передову лінію технологічних застосувань. Постійне розширення туристичної галузі в Україні має зробити туризм пріоритетною сферою для інноваційного застосування технологій, а поєднання з передовими технологіями трансформувати і модернізувати туризм [3].

На нашу думку, туристична галузь як ніколи очікує інноваційних рішень та змін уже сьогодні. За таких умов обґрунтуємо цифрові інноваційні тренди в туризмі, які відкриють нові можливості для розвитку бізнесу в Україні.

Цифрові інновації. Трансформація та модернізація оцифрованих, об'єднаних в мережу мальовничих місць, курортів і музеїв забезпечить стійкий поштовх для розбудови України. У сфері туристичного бізнесу технологічна революція дасть сильний поштовх онлайн-туризму.

Туристична індустрія може використовувати безпрецедентні можливості цифрових інновацій. Оцифрування та пов'язані з ним технології стануть ключовими технологіями, що визначатимуть майбутнє модернізації туристичної індустрії в Україні. З передовим застосуванням цифрових технологій туристична індустрія переживає трансформацію якості, ефективності та рушійної сили, і переходить від екстенсивного зростання, зумовленого ресурсами, до нового етапу ефективного зростання, зумовленого технологічними інноваціями [5].

Використовуючи тенденцію оцифрування, музеї України вже використовують цифрові технології для просування та інтерпретації

своїх виставок та колекцій створених під час війни. Інтерактивні та партисипативні екскурсії, які проводять українські музеї навіть під час війни вже покращили якість культурних туристичних продуктів, а також підвищили досвід і зацікавленість громадськості світу (табл. 1).

Інтелект. У туристичній індустрії спостерігається паралельна тенденція до розширення персоналізованих та інтелектуальних продуктів і послуг. За таких умов штучний інтелект проникає у весь процес виробництва та споживання туристичних послуг. Штучний інтелект змінює туризм, готельний бізнес і дотичні галузі, вносячи «розумні зміни» в розробку туристичних маршрутів, хмарних систем, роботи готелів і ін.

Віртуалізація. Застосування таких технологій, як AR/VR та 5G у туристичній галузі породило нові форми бізнесу, такі як хмарний туризм і туризм у прямому ефірі, а також підштовхнуло до глибокої трансформації туристичного маркетингу та туристичного досвіду. Віртуальні технології дали потужний поштовх туристичній революції, особливо розвитку віртуального туризму, нової форми екскурсійного туризму, що поєднує мережеві технології, 3D-візуалізацію, VR, географічні інформаційні технології та традиційний туризм. Це відіграє вирішальну роль у трансформації туризму. Віртуальний туризм виходить за рамки традиційної форми інформації і пов'язує сприйняття користувача з прийняттям туристичних рішень. Комбіноване використання віртуальних технологій та сучасних інформаційних технологій долає обмеження традиційних засобів вираження інформації, таких як текст,

Таблиця 1

Цифрові технології в туризмі

Основні розділи	Віртуальні екскурсії
Пейзажі	Інтерактивні віртуальні тури в режимі реального часу: екскурсивод відправляється до туристичного об'єкту замість туриста і надає зворотній зв'язок в режимі реального часу від першої особи за допомогою відео- та аудіозаписувального обладнання
Популярні пам'ятки	Пряма трансляція з веб-камери: встановлення веб-камер у популярних місцях
Музеї та виставки	Зображення, відео та онлайн-зустрічі: оцифрування популярних офлайн-виставок за допомогою фото- та відеозйомки, а також надання можливості онлайн-відвідувачам брати участь в інтерактивній сесії виставки через доступ до веб-зустрічей у режимі реального часу
Розваги	Відеозапис популярних шоу: представлення шоу у відеоформаті на платформі «Віртуальна Україна» та надання онлайн доступу до них відвідувачам з усього світу
Вистави	Пряма трансляція: надання відвідувачам різноманітних каналів для перегляду спеціальних подій за допомогою платного контенту.

Джерело: [6]

фото та відео, і генерує багатшу інформацію в просторовому вимірі [2]. Найважливішим є те, що вона уникає часових і просторових обмежень подорожей, дозволяючи відвідувачам бачити не лише панорамні види мальовничих місць, але й туристичні ресурси, які не є відкритими для громадськості або відкриті на постійній основі. Поєднання віртуального туру і реальності значно покращує інтерактивний досвід туристів та відчуття участі, даючи їм можливість спонтанно формувати сприйняття образу та зміцнювати спогади про мальовничі місця.

На сьогодні віртуальний туризм в результаті загарбницького нападу росії – це єдиний телепорт, що дозволяє не виходячи з дому, бомбосховища або укриття потрапити до музею, відвідати видатні історичні місця або подивитися виставу. Віртуальний туризм використовує 3D та 4D ефекти, інноваційні програми та сферичні панорами, щоб допомогти подорожувати тим, хто не може дозволити реальну подорож з тих чи інших причин.

В Україні основними цілями створення віртуальних турів на сучасному етапі є:

- популяризація та ознайомлення (досягається шляхом представлення не лише публічних виставок, а й музейних колекцій, наприклад, тих, що зберігаються на складах чи в інших сховищах, вивезених внаслідок війни);

- освітньо-культурні цілі (надання можливості розширити візуальне уявлення про об'єкти, що демонструються на екскурсіях та турах);

- соціально-психологічна реабілітація (що може відволікти увагу від негативних новин та подій). Як правило, це діючі музеї або музеї, тимчасово переміщені в безпечніші місця, з розвиненими інтерактивними можливостями, які дають змогу віртуально ходити виставковими залами, переглядати тривимірні зображення та вивчати інформацію про виставки й окремі експонати. Кількість таких віртуальних музеїв та виставок в Україні наразі зростає [2].

Інтеграція: надання кращих послуг. Розвиток цифрових, інтелектуальних і віртуалізаційних технологій спонукає до інтеграції онлайн та офлайн туризму, віртуального досвіду та реальності, а також технологій та ідей, що призводить до складних і різноманітних інновацій у туризмі. Інтеграція цифрових інновацій підвищує якість туризму та формує кращу туристичну індустрію. У сфері туризму зростаюча зрілість технології великих даних прискорює розвиток технологій штучного інтелекту. Великі дані, і технології віртуалізації продовжують глибше інтегруватися з туристичним ринком і надавати інтелектуальні, зручні, якісні туристичні послуги та інноваційні форми бізнесу для туристів.

тичним ринком і надавати інтелектуальні, зручні, якісні туристичні послуги та інноваційні форми бізнесу для туристів.

Платформа: побудова інтегрованої платформи додатків. Оцифрування та інтеграція технологій, а також розширення масштабів та мобільності туристичної індустрії проклали шлях до створення глобальних туристичних платформ технологічних додатків, таких як Expedia, Airbnb і Strip. Інформаційні технології та Інтернет дозволили туристам бронювати готелі та авіаквитки через ОТА, таким чином змінивши інформаційну асиметрію у виробництві та споживанні туристичних послуг. Основні платформи застосування туристичних технологій продемонстрували нові тренди розвитку. Вони співпрацюють з інтелектуальними платформами туристичних послуг, додатками або окремими продавцями, а також взаємодіють із зовнішніми платформами, щоб створити повноцінну систему послуг.

Туристичні програми, розроблені виключно сторонніми організаціями, включно з іншими послугами, транспортом, соціальними мережами, бронюванням, збагатили систему туристичних продуктів і заповнили відсутні функції офіційних туристичних платформ [7].

Забігаючи наперед, інновації в туристичній галузі України неминуче будуть зосереджені на ключових гравцях туристичної індустрії з метою підвищення ефективності як туристів, так і туристичних підприємств.

Розвиток нових цифрових технологій в туристичній галузі відкриє еру розумного туризму, що буде орієнтований на потреби туристів, стане основою нашого тріумфального майбутнього.

Наука і технології відіграють важливу роль у майбутньому розвитку української туристичної галузі на тлі зростаючого споживання туристичних послуг, орієнтованих на якість, безпеку та найкращі практики. Використовуючи інноваційні технології, різноманітний та персоналізований туризм стане популярним, цікавим, унікальним і, перш за все, безпечним.

Бізнес-орієнтовані інновації в діяльності туристичних підприємств (якісне обслуговування, точність, маркетинг) сприятимуть розвитку інтенсивних та економічно ефективних послуг. Завдяки використанню нових цифрових технологій туристичні підприємства зможуть модернізувати туристичні об'єкти та оптимізувати туристичні послуги.

За допомогою цифрових інноваційних технологій можна буде демонструвати багато туристичних об'єктів, що значно підвищить ефектив-

ність туристичних атракцій на місцях. Туристичні підприємства також можуть використовувати інноваційні технології для здійснення цільового маркетингу та створення туристичних брендів.

В умовах зростаючої конкуренції в туристичній галузі українські туристичні підприємства звертаються до передових досягнень науки і техніки, щоб розширити свій бізнес у суворих умовах війни.

Висновки. Отже, вся система туризму, включаючи систему туристичних транспортних засобів, систему туристичних інформаційних послуг, систему регулювання туристичної індустрії та захисту прав туристів, а також систему безпеки туристів, повинна бути інноваційною.

Використання штучного інтелекту, пошук маршрутів онлайн, бронювання квитків та багато інших персоналізованих послуг дозволять задовольнити різноманітні та персоналізовані споживчі потреби туристів.

Ініціативи з оцифрування туристичних ресурсів, такі як хмарні платформи та веб-сайти інформаційних служб, допоможуть подолати часові та просторові обмеження у використанні туристичних ресурсів, а поширення інтернет-технологій та мобільних терміналів сприятиме впровадженню інтерактивних способів обміну туристичними послугами.

Сьогодні, як ніколи, туристична галузь України потребує нових інноваційних рішень та змін. Туризм – це не лише культура, але й економіка. Він впливає майже на всі сфери стратегічного сектору, включаючи економічне зростання, стратегічне планування, зайнятість, інвестиції в інфраструктуру, нові підприємства, валютні надходження, інновації, розвиток нових атракцій; якість життя населення: диверсифікацію дестинацій, якість інфраструктури, надання послуг, доступність, збереження культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баженова С., Пологовська Ю., Бикова М. Реалії розвитку туризму в Україні на сучасному етапі. *Наукові перспективи*. 2022. № 5(23). С. 168–180.
2. Дворська І. Туристична галузь після війни: чи можлива реанімація та антикризове управління? URL: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952>
3. Кириченко С. Подорожі та війна: якою буде туріндустрія після перемоги. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/21/689436/>
4. Корчевська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект : матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Чернівці, 5 травня 2022 р. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 337–341.
5. Носирев О., Деділова Т., Токар І. Розвиток туризму та індустрії гостинності в стратегії постконфліктного відновлення економіки України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 1(26). С. 55–68. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22nooveu.pdf>
6. Роїк О. Р., Недзвецька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : економічні науки*. 2022. Випуск 46. С. 11–15.
7. Чорний О. Найкращі часи – попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samye-rkie-vremena-vperedi-proishodit-turizmom-1657645856.html>

REFERENCES:

1. Bazhenova, S., Pologhovsjska, Ju., Bykova, M. (2022) Realiji rozvytku turyzmu v Ukrajinі na suchasnomu etapi [Realities of tourism development in Ukraine at the current stage]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 5(23), 168–180. (in Ukrainian)
2. Dvorsjska, I. Turystychna ghaluzj pislja vijny: chy mozhlyva reanimacija ta antykrizove upravlinnja? [The tourism industry after the war: is resuscitation and anti-crisis management possible?]. Available at: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952> (in Ukrainian)
3. Kyrychenko, S. Podorozhi ta vijna: jakuju bude turindustrija pislja peremoghy [Travel and war: what will the tourism industry be like after victory]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/21/689436/> (in Ukrainian)
4. Korchevsjska, L. (2022) Stan, osoblyvosti ta perspektvyvy turyzmu u vojennyj ta postvojennyj periody [State, peculiarities and prospects of tourism in the war and post-war periods]. *Upravlinnja rozvytkom sfery ghostynnosti: rehionalnynj aspekt: materialy Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji onlajn-konferenciji, m. Chernivci – Management of the development of the hospitality sector: regional aspect: materials of the International Scientific and Practical Online Conference. Chernivci: Tekhnodruk, 337–341. (in Ukrainian)*

5. Nosyrjev, O., Dedilova, T., Tokar, I. (2022) Rozvytok turyzmu ta industriji ghostynnosti v strateghiji postkonfliktnogho vidnovlennja ekonomiky Ukrainy [Development of tourism and the hospitality industry in the strategy of post-conflict economic recovery of Ukraine]. *Socialjno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-economic problems and the state*, 1(26), 55–68. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22nooveu.pdf> (in Ukrainian)
6. Rojik, O. R., Nedzvecjka, O. V. (2022) Shljakhy rozvytku turystychnoji sfery Ukrainy u vojennyj period [Ways of development of the tourism sphere of Ukraine during the war period]. *Naukovyj visnyk Khersonsjkogho derzhavnogho universytetu. Serija: ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: economic sciences*, 46, 11–15. (in Ukrainian)
7. Chornyj, O. Najkrashhi chasy – poperedu. Shho vidbuvajetsja z turyzmom v Ukraini pid chas vijny [The best times are ahead. What happens to tourism in Ukraine during the war]. Available at: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samy-e-vremena-vpered-proishodit-turizmom-1657645856.html> (in Ukrainian)